

EN WEL HIEROM

Stuur uw mening (bij voorkeur maximaal 150 woorden) naar: opiniereactie@bd.nl

Ik kan begrijpen dat boeren de draad kwijt zijn
Ignas van Bebber

Brabant, word toch eens wakker!

Mestverwerking is voorlopig nog een dampende bruine stip aan de horizon. Volgens artsen moeten we het probleem bij de bron aanpakken: minder vee, minder vervuiling van het milieu, minder zieke dieren en mensen.

Ignas van Bebber
GASTOPINIE

De weergegeven discussie van afgelopen weken over de nieuwe veehouderijplannen die deels het gevolg zijn van de mestdialoog, krijgt onderhand het karakter van een ware polemiek. Eenieder wilt zijn gelijk halen en krijgen, zowel boeren, burgers als buitenlui. Maar wie is nu het slachtoffer? Dat zijn wij allemaal!

Dat Gedeputeerde Staten selectief uit het pakket maatregelen zou winkelen is niet juist. Gedeputeerde Van den Hout en staatssecretaris Van Dam trekken het probleem met mogelijke oplossingen al wat breder, maar nog niet breed genoeg. Juist als de veesector zelf aangeeft dat dit selectie is van de mogelijk te nemen maatregelen, geven ze aan dat er nog veel meer speelt.

De kern van het probleem is: te veel mest door teveel dieren waardoor in bepaalde regio's ontoelaatbare vervuiling optreedt van lucht, bodem en (grond-)water. 'Wereldspeler' willen zijn in landbouw en veeteelt in kwantitatief opzicht maakt ons tevens tot de grootste verliezer in kwaliteit van ons eigen Nederlandse leefmilieu en gezondheid. Ontnuchterend om te beseffen dat Nederland slechts 1 procent van de wereldvleesproductie levert en slechts 1,5 procent van de zuivelproductie. Hoezo wereldspeler?

Grotere inkrimping

En wat valt er te jammeren, beste veehouder? Met het loslaten van de melkquota zijn veehouders zonder onderling overleg de melkveestapel fors gaan uitbreiden. Dat de fosfaatrempel daarmee landelijk zou worden overschreden was voorspelbaar. De fosfaatontheffing (derogatie) vanuit Brussel voor Nederland is 90 kg fosfaat per ha bouwland en 60 kg voor grasland. In geheel oostelijk Brabant geeft bemesting meer dan het toegestane maximum, namelijk 120 kg fosfaat. Als Van Dam geen maatregelen zou nemen, vervalt de Brusselse ontheffing wat zou leiden tot een nog grotere inkrimping van de melkveestapel dan dat Van Dam voorstelt.

Hetzelfde geldt voor stikstof. De Europese nitraatrichtlijn stelt dat in alle Europese lidstaten niet meer dan 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare grond mag worden opgebracht. Nederland mag tot 230 kg op zandgronden

opbrengen. Maar in midden en geheel oostelijk Brabant vindt een ruime overschrijding plaats, namelijk meer dan 300 kg per hectare. Het nitraatgehalte van het grondwater in veel Brabantse regio's (82 procent) overschrijdt de norm van 50 mg/ml en is zelfs op vele plaatsen meer dan verdubbeld. Onacceptabel.

Het wordt saai, maar hetzelfde geldt voor ammoniak. Persbericht RIVM 31 mei 2016: 'Een groot deel van het secundaire fijnstof wordt beïnvloed door de ammoniakemissie uit de veehouderij en landbouw. Ammoniak (85 procent is afkomstig uit de veehouderij en landbouw) reageert in de lucht met stikstofoxiden uit verkeer en industrie, waarbij stofdeeltjes worden gevormd die zich over honderden kilometers verplaatsen. In Nederlandse steden maakt dit zogenoemde secundaire fijnstof ruim 60 procent van de fijnstofconcentratie uit. In Europa wordt meer dan de helft van de vroegtijdige sterfte (long- en hart- en vaatziekten) door luchtverontreiniging beïnvloed door ammoniakuitstoot uit de landbouw'. Goedemorgen! Een duidelijke en harde onthulling. Dat de veesector quasi verontwaardigd is over het door gedeputeerde Van den Hout vervroegen van aanpassing van stallen van 2028 naar 2020 is op zijn minst merkwaardig! En wel om twee redenen. Ten eerste in het beleidsplan 'Koersvast richting 2020', notabene opgesteld door 'Agroketen veehouderij en milieu' zelf, posteerde de veesector dat de uitstoot van ammoniak in 2020 met 6 miljoen kilo zou zijn afgenomen. Niets is minder waar; de uitstoot van ammoniak is zelfs toegenomen. Alle maatregelen ten spijt zoals gesloten stalsystemen, luchtwassers, PAS (Programmatiese Aanpak Stikstof), het heeft allemaal niet geholpen. Ten tweede hebben we nog de 'Stoppersregeling Actieplan Ammoniak Veehouderij' uit 2012, dus geen extra eis van nu zoals Huijbers (ZLTO) stelt. Het is een tijdelijk gedoogbeleid tot 2020. Op grond van dit gedoogbeleid hoeven stoppende pluimvee- en varkenshouderijen tot 1 januari 2020 niet te voldoen aan de maximale emissiewaarde voor ammoniak. Maar dan moeten ze wel in 2020 gestopt zijn met de tak van veehouderij die niet voldoet en vóór die tijd alternatieve maatregelen nemen. Actie is geboden. Dat Hans Huijbers schermt met het feit dat de ammoniakmaatregelen zullen leiden tot een kille sanering van honderden bedrijven is juist, maar deze aantallen zijn volledig in lijn met de af-

FOTO KOEN SUYKAMP

gelopen 35 jaar. Sinds 1980 zijn meer dan 12.000 Brabantse boerenbedrijven gestopt, gemiddeld 360 per jaar.

Creatief boekhouden

Wat burgers en politici ook een slecht gevoel geeft is het gedrag van een deel van de veehouders. Het RIVM-rapport 'Naleeftekorten luchtwassers' uit 2012 registreerde in 40 procent bewust het niet inbouwen van luchtwassers en/of niet aangesloten luchtwassers terwijl dat in de vergunning wel was opgenomen. Dan hebben we nog het dossier 'creatief boekhouden met mest' waarbij 30 tot 40 procent illegaal wordt verhandeld en dat in Brabant tot 20 procent meer mest wordt toegediend dan zou mogen. Om nog maar te zwijgen over het illegaal uitrijden van mest. Maar ook de overheden blijven hier ernstig in gebreke met betrekking tot toezicht en handhaving. Ook storend is dat een deel van de veehouderij stond te juichen nadat de machtige Europese landbouwlobby Copa Cogeka in Brussel in staat was geweest de aanscherping van milieueisen en

drempelwaarden voor emissies te voorkomen. Hoezo is het milieu belangrijk?

En gaan we het allemaal oplossen met mestverwerking? (BD 1 december). De vele huidige problemen, ook zoals verwoord in het BD-opiniestuk 'Al dat vee maakt ons ziek' op 27 mei, los je absoluut niet op met het proberen op te lossen van de mestproblematiek alleen. Wil je de mestkringloop op provinciaal niveau sluiten, dan betekent dit een krimp van de Brabantse veestapel met 60 procent. Sluiten we de kringloop op landelijk niveau, dan zal de gehele Nederlandse veestapel met 30 procent moeten krimpen. Mestverwerking is voorlopig nog een dampende bruine stip aan de horizon. En net zoals een *status morgana* komt deze stip voorlopig niet dichterbij, ook al is dat wel ons wensdenken.

Jaarlijks keren de Kamerbrieven terug die beginnen met 'de intensieve veehouderij baart ons zorgen'. Leren we eigenlijk wel van ons verleden? Of streven we met de mestverwerking weer eens naar een dure deeloplossing die te

weinig oplost? Is het wederom een moedwillig doorzetten van veranderingen zonder dat ze de oorspronkelijke en uitgebreide problematiek oplossen? De huidige voorstellen hebben geen samenhang met een verantwoord voedselbeleid en staan veraf van korte kringlopen; vee houden daar waar het veevoer geteeld wordt. En kijk eens naar de ecologische voetafdruk. En de aantasting van natuur en biodiversiteit.

Draad kwijt

Maar laten we ook zeker oog en gevoel hebben voor een hardwerkende sector die we met alle steeds maar weer veranderende regelgeving en dure innovaties over de kling jagen. Ik kan begrijpen dat ze de draad kwijt zijn. En ja, steeds meer boeren gaan failliet of hebben geen opvolgers. Die trend zal voorlopig niet veranderen. De sector staat aan de vooravond van een voor hun lastige beslissing. Doorploeteren in de huidige strijd om koste wat kost de dieraantallen op een onacceptabel hoog niveau te houden met alle negatieve gevolgen van dien, of kiezen voor een sanering. Kies je voor een ontwikkeling van megastallen met steeds terugkerende dure innovaties en verlies van arbeidsplaatsen, of kies je voor grondgebonden veehouderijen waarin wel plaats is voor de traditionele familiebedrijven? Maar dat laatste kan alleen bereikt worden bij een forse afslanking van de dieraantallen. Dat zal leiden tot minder milieumaatregelen, dus minder (on-)kosten. Meerdere partijen in de Tweede Kamer hebben wel oog voor familiebedrijven. Het Europees Parlement stuurt aan op inkrimping van de veestapel (oktober 2015). Ons eigen Landbouw Economisch Instituut adviseert verplaatsing van delen van de Nederlandse veestapel naar elders in Europa. Zoals Van Dam zegt: 'De boer staat aan het roer; als zijn strategie mislukt wacht de sector een koude sanering'.

En het vraagstuk van onze gezondheid? Dat dient absoluut een rechtmatige plaats in de gehele discussie te krijgen. Het VGO-rapport laat de effecten van milieubelasting op onze gezondheid zien maar is absoluut geen ziektebelasting. Deze belasting is echt absoluut te hoog. Het AGNM i.o. (Artsennetwerk Gezondheid Natuur en Milieu) steunt de huidige gedachten van Van Dam en Van den Hout met de te nemen maatregelen. Daarnaast zien we als artsen-groep de noodzaak om het probleem bij de bron aan te pakken. Minder vee, minder mest, minder vervuiling van het milieu, minder ziektebelasting van dier en mens, minder onkosten. We staan met z'n allen aan het roer.

■ Ignas van Bebber uit Nuland werkt als chirurg in het Jeroen Bosch ziekenhuis en is verbonden aan het Artsennetwerk Gezondheid Natuur en Milieu i.o.